

Raimo Vikström

”Kuinka 50 miljoonan euron budjetilla toimiva laitos voi mennä raiteiltaan, jos siltä jäävät alle kahden miljoonan tulot saamatta? Miten Kansallisooppera, jonka rahoituksesta valtio ja kunnat maksavat noin 80 %, on varautunut yllättäviin tilanteisiin?”

KAASUPOLJIN EI YKSIN RIITÄ

Niiden 34 vuoden aikana, jotka olin Muusikkojen liiton palveluksessa, Kansallisoopperan ykkösjohtaja vaihtui kymmenen kertaa. Joidenkin kaudet kestivät vuosia, toisten vain viikkoja. Hallintojohtajat sitä vastoin istuivat paikoillaan pitempään.

Usein johtajavaihdoksiin yhdistyi jonkinlainen selkkaus tai kriisi. Oli henkilöistiriitoja ja ohjelmistoerimielisyyksiä. Taloudellinen umpikuja oli useammin kuin kerran vaikeuksien taustalla.

Menneinä vuosikymmeninä Kansallisoopperan rahoitus oli huteralla pohjalla. Oopperan hallituksen jäsenet joutuivat ajoittain henkilökohtaisesti vastaamaan siitä, että laitoksen rahat riittivät välttämättömiin menoihin. Aina lopulta valtio kuitenkin antoi tarvittavat rahat, ja vastuu siirtyi sinne, mihin se Kansallisoopperan osalta kuuluukin.

Muutto Bulevardilta Töölönlahden rannalle mullisti oopperan talouden. Suurempi talo vaati suuremman henkilökunnan, mikä kasvatti menoja roimasti. Lainsäädännön muutoksen vuoksi ooppera joutui taloudelliseen vastuuseen eläkejärjestelyjensä kattamisesta hankalimpaan mahdolliseen aikaan. Kansallisoopperan historian suurin taloudellinen kriisi oli tosiasia. Henkilöstölle tarjottiin vaihtoehtoisesti lomautuksia tai etujen leikkauksia. Ne ryhmät, jotka eivät leikkauksiin suostuneet, joutuivat lomautetuiksi.

Noihin aikoihin Kansallisooppera asetti tavoitteekseen jonkinlaisen pitempiaikaisen rahoitussovimuksen solmimisen valtion ja kuntien kanssa. Oopperan johdossa ajateltiin, että rahoitussovimuksen avulla voitaisiin vakiinnuttaa toimintaedellytykset. Nyt tällainen sopimus on olemassa, ja oopperan rahoitus ja toimintaedellytykset näyttäisivät tältä osin olevan kunnossa vuosiksi eteenpäin.

Rahoitussovimuksesta huolimatta oopperassa on aloitettu henkilöstön kärventäminen puheilla lomautuksista ja jopa irtisanomisista. Vaikka talouden kivijalka on kunnossa, oopperan talous on levällään. Laitos on noussut uutisotsikoihin ihmetyksen kohteeksi.

Edellisen kerran ooppera kompuroi taloussaan parisen vuotta sitten. Silloin poliittiset suhteet pelastivat jälleen kerran oopperan talouden. Julkisuudessa episodi sivuutettiin vähin äänin.

Nyt rahoitussovimuksen aikakaudella perinteiseen menettelyyn turvautuminen on vaikeaa tai mahdotonta. Näin voi arvella, kun tarkastelee päärahoittajan opetusministeriön suunnalta julkisuuteen annettuja varsin kuivakiskoisia kommentteja.

Oopperan johdon taholta julkisuuteen esitetään, että menot eivät ole nykyisen talouskriisin syy. Sanotaan, että syynä on pääsylipputuloissa viime vuonna tapahtunut muutaman prosenttiyksikön vähennys. Kuin pisteeksi iin päälle lisätään, että asia paljastui vasta aivan loppuvuodesta.

Ei kuulosta vakuuttavalta. Kuinka 50 miljoonan euron budjetilla toimiva laitos voi mennä raiteiltaan, jos siltä jäävät alle kahden miljoonan tulot saamatta? Miten Kansallisooppera, jonka rahoituksesta valtio ja kunnat maksavat noin 80 %, on varautunut yllättäviin tilanteisiin?

Näyttää siltä, että varautuminen on erittäin heikkoa. Mitään pelivaraa ei näytä olevan. Oopperassa on ajeltu ikään kuin kaasu pohjassa ja käytetty kaikki käytettävissä olevat rahat, niin avustukset kuin hankitut pääsylipputulotkin. Kulkua ei ole säädelty muita hallintalaitteita apuna käyttäen. Asiat ovatkin riistäytyneet käsistä, ja laitos on joutunut hallitsemattomaan luisuun.

Pääjohtaja Erkki Korhonen on julkisuudessa sanonut nauttivansa hallituksen sataprosenttista tukea. Kaikissa organisaatioissa hallitus vastaa taloudesta. Tässäkin mielessä oopperan tilanne on mielenkiintoinen. Poliitikkojen lisäksi hallitukseen kuuluu henkilöitä, jotka toimivat Suomen talouselämän keskeisissä tehtävissä. Alan asiantuntemusta hallitukseen tuovat henkilöstön ja musiikkikorkeakoulun edustajat.

Nyt Kansallisooppera on kiireellisesti ryhtynyt laatimaan tervehdyttämissuunnitelmaa. Yrityksethän usein tervehdyttävät talouttaan passittamalla väen työttömyyskassaan. Se on kuulemma yksi vaihtoehto myös Kansallisoopperassa. Pian nähdään, mitä muita vaihtoehtoja on tarjolla.

Tosiasiallisesti lomautusvaihtoehtoa Kansallisoopperalla ei mielestäni ole. Jos valtio ja kunnat rahoittavat oopperaa tulevaisuudessa lupaustensa mukaisesti eli jos valtio ja kunnat antavat sille rahaa henkilökunnan palkkaamiseen, ei väkeä voi laittaa palkattomalle lomalle ilman seurausvaihtoehtoja. Tällaisessa tilanteessa on väärin hakea lisärahoitusta työntekijöiltä ja työttömyysturvajärjestelmältä.